

Despertad al diplodocus: una conspiración educativa para transformar la escuela... y todo lo demás

José Antonio Marina Torres
Barcelona: Ariel, 2015

José Antonio Marina, nascut a Toledo, escriptor, investigador i catedràtic en filosofia, amb la claredat i l'originalitat a la qual ens té acostumats, revela des del títol de l'obra la intencionalitat de promoure una teoria del canvi educatiu, ja que massa sovint l'escola roman adormida davant les problemàtiques de la realitat social actual. Per això, l'autor considera que cal marcar una ruta sobre la qual començar a treballar per millorar la qualitat del sistema educatiu espanyol, sense oblidar en cap moment les grans metes de l'educació: la felicitat, la justícia i l'amor.

L'obra es compon de set capítols, i en tots ells s'hi estableix com a nexa d'unió la idea reiterada que la finalitat última de la intel·ligència no és saber, sinó viure feliç i dignament, d'aquí, la necessitat d'aprendre humanitat i de l'aprofitament del temps en una societat cada vegada més accelerada i despersonalitzada. Tots estem oberts a l'aprenentatge i el necessitem. Ara bé, no és possible educar, entenent el fet d'educar com la contribució i/o acompanyament que fem del despertar l'entusiasme i la motivació per aprendre en l'altre, si, prèviament, no disposem de la passió per aprendre. La relativització del coneixement i domini enciclopèdic es va assolir amb l'arribada del gestor de la informació, que comença a veure's qüestionada per

la gran professió del futur que, segons José Antonio Marina, serà l'expert en aprenentatge. Estem deixant enrere la Societat del Coneixement o de la Informació per endinsar-nos en la Societat de l'Aprenentatge, que exigeix aprendre veloçment i permanentment i, no només per part dels alumnes i les alumnes, sinó també per part "dels docents, les famílies, les escoles, les ciutats, les empreses, l'administració pública, els parlaments, les nacions" (pàg. 17).

Seguint la introducció, el primer capítol és una oda a la renovació pedagògica necessària en el sistema educatiu espanyol, i es marca com a objectiu d'aquest macroprojecte de responsabilitat sociocomunitària el termini de cinc anys. El segon capítol, fonamentant-se en els resultats de les seves nombroses investigacions, elabora una teoria de la intel·ligència anomenada "Ciència de l'evolució cultural i el progrés educatiu", que s'orienta a l'acció i és generadora de cultura, potenciant la creativitat artística, tecnològica, econòmica i científica, així com el talent i la capacitat emprenedora. Concretament, se centra en la necessitat imperiosa de l'educació permanent, encara que més especialment en l'educació contínua, ètica i moral dels adults, i exposa com a prototip la Universidad de Padres online que dirigeix des del 2007. Posteriorment estableix els cinc motors essencials per al canvi: escola, família, ciutat, empresa i Estat, i dedica un capítol a cada un d'ells.

Els canvis tecnològics han contribuït a una magnificació del volum de coneixements insostenible per la intel·ligència humana, per aquest motiu, segons Marina, "no podem deixar que la tecnologia defineixi cap a on ha d'anar la intel·ligència humana" (p. 85), per contra, ha d'aprendre a organitzar-se molt bé de manera que sigui un sistema personal d'elecció de metes i de presa de decisions. D'acord amb això, el sistema educatiu ha de promoure l'equilibri entre el desenvolupament del talent i la difusió de la ciència a través de l'aprenentatge de "la ciència de l'evolució cultural", ja que la majoria del coneixement és un bé públic i el més important és saber gestionar la intel·ligència humana per apropiari-se del que és necessari en el seu moment conscient i reflexiu. Per aquest motiu s'ha considerat l'escola en primera posició davant la mobilització educativa, ja que en educació els canvis no s'operen normativament, sinó de la mà del docent, atès que hi recau la responsabilitat de despertar l'energia i la motivació per aprendre al llarg de tota la nostra vida, i per això cal que es formin de manera contínua i permanent.

Però l'escola és un sistema dins d'altres sistemes als quals influeix i a la qual influeixen, ressaltant especialment la família com a segon motor del canvi, ja que família i escola "han de formar un equip pedagògic unit. En cada moment del procés evolutiu del nen canvia el paper de les famílies i la manera de

col·laborar amb l'escola" (pàg. 150). Un equip que ajudaria que les seves funcions parentals es poguessin desenvolupar amb més seguretat i eficàcia.

Respecte a les ciutats com a tercer motor de canvi, el seu poder d'influència rau a fomentar l'evolució cultural, a través de la prestació de serveis públics de qualitat, de la creació de capital social; és a dir, de la intel·ligència compartida i la felicitat. El mateix succeeix amb les empreses, que han de propiciar plans de formació que despertin la passió d'aprendre dels seus treballadors i en conseqüència dels seus fills, així com la seva capacitat de compromís, lideratge i capacitat emprenedora.

Al final trobem l'Estat, entès com a xarxa de xarxes, com a paraigua en què convergeixen diferents institucions, que no només pretén transformar l'escola mediocre en una escola de qualitat, sinó també actuar sobre l'entorn tot promovent "una societat de l'aprenentatge que al seu torn produeixi una societat del coneixement, que al seu torn faci progressar la qualitat de vida. A mesura en què s'aconsegueixi, l'escola recuperarà el seu protagonisme i podrà aspirar a l'excel·lència" (pàg. 198).

En conclusió podem dir que produir un canvi en l'escola espanyola i en tota la societat en el seu conjunt per dotar-les de qualitat no és una tasca gens fàcil, però coincidim que només és possible

des d'aquesta xarxa de xarxes en què des de diversos nivells i contextos conflueixen i uneixen forces amb una única finalitat, la renovació d'un sistema escolar caduc.

Sandra Castellano Conejero
Mª Ángeles Hernández Prados
Universitat de Múrcia